

Marija Lončar

DOPRINOS INTERDISCIPLINARNIM ANALIZAMA (Riječ na predstavljanju knjige u Drnišu)

Poštovani/-e,

dopustite mi da Vas **uvodno** pozdravim i zahvalim na prilici da predstavim i ponešto kažem o knjizi *OKO KRIKE. Sociološke studije i rasprave* u kojoj su zastupljeni autorski (9) i suautorski (2) radovi cijenjenog i dragog profesora Šime Pilića. Radovi se tematski odnose na rijeku Krku i njezino porječje, a nastali su u razdoblju od desetak godina te u različitim prilikama pripremljeni kao priopćenja za međunarodne skupove ili kao radovi na istraživačkom projektu.

Na samom početku predstavljanja knjige kratko bi se osvrnula na onaj dio u kojem autor iznosi osobna razmišljanja i prisjećanja „sličica“ vezanih za područje i porječje rijeke Krke kada primjećuje (...) *da rijeka koliko fizički razdvaja ljude toliko ih opet društveno spaja*. Studije i rasprave koje su pred nama zorno prikazuju kako su ta iskustva utjecala na interes za proučavanje društvenih struktura, procesa i promjena u krajevima uz rijeku Krku. Stoga ovdje imamo priliku vidjeti kako se na znanstveni način i iz sociološke perspektive profesor Pilić počinje baviti područjem i porječjem Krke te utemeljuje i interdisciplinarni znanstveno-istraživački projekt *TITIUS*. Neki od radova prikazanih u ovoj knjizi nastali su kao rezultat toga projekta.

Sociološke studije i rasprave podijeljene su u četiri dijela, u čijem je teorijskom i istraživačkom fokusu rijeka Krka.

U **I. dijelu** autor s kulturološkog stajališta polazi od ekosistema kao cjelokupnosti odnosa prirodne i ljudske okoline te u svojim radovima analizira putopise, književna djela, izvješća i historiografsku literaturu s ciljem razumijevanja socijalne eko-historije krajeva uz rijeku Krku od 16. do 18. stoljeća. U nastavku autor, kombiniranjem mikro i makro sociološkog pristupa, sagledava društvenu strukturu porječja rijeke Krike u Kačićevu *Razgovoru ugodnom naroda slovenskog*, smatrajući kako Kačić dobro poznaje područje Pokrčja i to ne samo iz izvora historiografske literature i arhivske građe. Cilj ovih rasprava je ukazati na važnost integracije različitih disciplina u proučavanjima društvenog, kulturnog i prostornog konteksta područja uz rijeku Krku. U ovom prvom dijelu knjige autor polazi i sa stajališta sociologije književnosti te analizira neke dijelove umjetničke

proze Vladana Desnice. Osvrt na društveno vrijeme ovdje se razmatra kroz opise stabla i krajolika prvenstveno u pripovijestima *Posjeta* i *Bunarevac*. Kao dio svojih zapažanja, profesor Pilić ukazuje na važnost daljnjih istraživanja opusa Vladana Desnice i komparativnih analiza u odnosu na druge književnike.

II. dio knjige sadrži *miljevačke teme* sabrane i prikazane kroz tri studije. Prva studija odnosi se na Miljevce. Autor naime analizira objavljene i neobjavljene izvore i literaturu poput geografskih karata i katastarsa te na temelju toga argumentirano iznosi dvije hipoteze: (1) da Miljevci nisu dobili ime po turskom/im begu/ovima i (2) da su Miljevci u 17. i početkom 18. stojeća bili samo jedno selo. Procesom uređivanja naselja nakon zauzimanja toga prostora od strane mletačke vlasti nestaje posebno selo Miljevci, ali se ime proširuje na današnje područje Miljevaca (između rijeke Krike i Čikole, južno od Promine). U to vrijeme nestaje i selo Filipovići (današnji Širitovci). Stoga se drugom temom, problemski sagleđanom u okvirima ruralne i historijske sociologije analizira postojanje jednog naselja na prostoru današnjih Miljevaca. U ovim raspravama se na temelju arhivskih izvora iznose potpuno nepoznati podaci o njemu. Terenskim istraživanjem profesor Pilić potkrepljuje arhivsku građu i podatke te utvrđuje kako je današnjim stanovnicima Širitovaca ime sela Filipovići nepoznato. Sintagmom *veličina malenih* autor se na temelju dostupne literature uglavnom zasnove na arhivskim istraživanjima okreće i trećoj temi ovog dijela knjige s ciljem iznošenja nekih biografskih podataka o profesoru filozofije Filipu Piliću i njegovom doprinosu razvoju filozofije u 18. stoljeću.

III. dio knjige obuhvaća regionalne studije koje sintetiziraju sociološku, historiografsku i ekonomsku literaturu u svrhu analize nekih od povijesnih procesa i društvenih promjena modernog doba u Dalmaciji i Pokrčju. Na sljedećim stranicama autor se poziva na neke od eminentnih sociologa kako bi odgovorio na pitanje: *zašto i sociologija zalazi u povijest?* Ovdje se također razmatra odnos (i prožimanje) različitih disciplina: sociologije i povijesti, sociologije i etnologije... uz nekoliko autorovih tumačenja i napomena o tim (ali i drugim) poljima društvenih i humanističkih znanosti. Cilj je ukazati na interdisciplinarnost u analizama i istraživanjima društvenih pitanja i to na primjeru etnološke studije o Bukovici Vladimira Ardalića. Posljednja studija ovog dijela knjige donosi rezultate empirijskog istraživanja o socijalnoj odnosno etničkoj distanci između Janjevaca (kao jedne od najstarijih etničkih grupa hrvatske dijaspore) i domaćeg stanovništva u Kistanjama i okolnim naseljima. Svrha ovog rada je ispitati socijalne odnose na lokalnoj razini: (...) *na kojoj se realizira stvarni svakodnevni život*". Ovdje bi istaknula da ovim istraživanjem prof. Pilić uključuje i upoznaje studente i studentice diplomskog studija na Odsjeku za sociologiju Filozofskog fakulteta u Splitu s terenskim radom i primjenom ankete kao istraživačke metode.

U posljednjem **IV. dijelu** knjige autor u suautorstvu s kolegom i kolegicama s Filozofskog fakulteta u Splitu predstavlja rezultate empirijskih istraživanja o informiranosti i poznavanju prirodne i kulturne baštine porječja rijeke Krke među učenicima osnovnih škola u Kninu, Drnišu i Šibeniku te odnos stanovništva Skradinskog područja prema prirodnom okolišu i njegovoj očuvanosti. U istraživanjima je korištena metoda ankete i upitnik kao njezin mjerni instrument, a rezultati su u knjizi prikazani kroz tablične prikaze. Svrha ovih socioloških empirijskih radova povezana je s istraživačkim ciljevima projekta *TITIUS*, a koji se odnose na razvoj kritičke ekološke svijesti u sociokulturnom kontekstu povezujući koncept kritičke ekološke svijesti s konceptom održivog razvoja. Autor na temelju analiziranja dobivenih podataka ističe važnost planiranog održivog razvoja porječja Krike unutar kojeg se društveni i ekonomski razvoj i zaštita okoliša ne moraju međusobno isključivati.

Na tragu ovih razmatranja, dopustite mi da u **zaključku** ovog predstavljanja naglasim kako su (ovdje prikazane) sociološke studije i rasprave – kroz primjenu mikro i makro sociološkog pristupa, prikupljanje različitih vrsta podataka, primjenu različitih analiza i metoda te uvođenje i elaboraciju određenih socioloških pojmova – doprinos profesora Pilića ne samo u razvoju posebnih socioloških grana poput sociologije okoliša, sociologije sela, sociologije književnosti... već i interdisciplinarnim, multidisciplinarnim i revitalizacijskim analizama i istraživanjima lokalnih prostora u regiji porječja Krke stoga autorovi radovi (po)ostaju značajan prilog budućim sociološkim analizama i empirijskim istraživanjima.